

Голові разової
спеціалізованої вченої ради
Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна
професору Наталії СТАТІВЦІ
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022

Рецензія

офіційного рецензента, доцента кафедри економічної політики та менеджменту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, кандидата наук з державного управління, доцента Бабаєва Валерія Юрійовича на дисертаційну роботу Оробєя Віктора Вікторовича «Публічне управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій України», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування»

1. Обґрунтування вибору теми дослідження.

Розвиток сільських територій в Україні суттєво обмежується проблемами економічного характеру – транспортного сполучення, значною відстанню від центрів економічної діяльності, невеликою кількістю мешканців, що породжує проблеми низького попиту на товари та послуги, що, в свою чергу, спричиняє суттєве звуження можливих видів економічної діяльності на селі і значно знижує норму прибутковості при одночасному підвищенні рівня місцевих цін на значно обмежений асортимент продукції, товарів і послуг та ін. Економічні проблеми сільських територій миттєво відбиваються на стані соціальної сфери, зокрема, знижується рівень та якість життя, тривалість життя та стан здоров'я, культурний та освітній рівень та ін. Поступово відбувається занепад об'єктів соціальної інфраструктури, активізуються процеси депопуляції, зростає середній вік мешканців і загострюються проблеми соціального забезпечення і соціального обслуговування. Розв'язання наведених та інших подібних проблем неможливе

силами окремих активних сільських мешканців і ресурсами окремих сільських територіальних громад. Також існуюча практика публічного управління на місцевому рівні, яка відповідає загальнодержавній тенденції останніх років щодо економічної лібералізації та ринкового детермінізму, в умовах продовження реформи децентралізації не сприяє хоч частковому розв'язанню вказаних економічних і соціальних проблем і підтримці, як розвитку сільської місцевості в цілому, так і соціальної інфраструктури зокрема. В цьому контексті тема дисертаційного дослідження Оробця Віктора Вікторовича є актуальною та важливою, як з точки зору науки публічного управління та адміністрування, так і з точки зору практичної діяльності сільських територіальних громад.

2. Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому і оформлення.

Дисертація складається з анотацій, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і п'яти додатків. Основний зміст дисертації викладено на 281 сторінці друкованого тексту. Робота містить 8 таблиць і іноземними мовами.

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено стан її наукової розробки, розкрито зв'язок з науково-дослідними роботами, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено відомості про їх апробацію.

У *першому розділі* визначено ступінь наукової розробленості теми дослідження, розглянуто соціальну інфраструктуру сільських територій як об'єкт публічного управління, запропоновано вдосконалення змістовно-понятійного апарату науки публічного управління та адміністрування через уточнення сутнісного концепту поняття «публічне управління соціальною інфраструктурою сільських територій», визначено та запропоновано вдосконалення методичних підходів до оцінювання розвитку соціальної інфраструктури сільських територій.

У *другому розділі* проведено аналіз вітчизняної та європейської практики здійснення публічного управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій; охарактеризовано сучасний стан та динаміку розвитку основних складових соціальної інфраструктури сільських територій України; окреслено перспективи запровадження в Україні європейської практики здійснення публічного управління соціальною інфраструктурою сільських територій.

У *третьому розділі* запропоновано концептуальну модель формування стратегії антикризового управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій; обґрунтовано необхідність і можливість використання методів SWOT-аналізу та GAP-аналізу в публічному управлінні розвитком соціальної інфраструктури сільських територій України.

Висновки за результатами виконання дисертаційної роботи підкреслюють наукову новизну та практичну цінність проведених досліджень.

Список використаних джерел свідчить про те, що під час роботи було проаналізовано сучасні результати наукових досліджень.

Дисертація є завершеною науковою працею, а її оформлення відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44), та наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

3. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота є складовою частиною теми науково-дослідної роботи, що виконувалась у Навчально-науковому інституті «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, в умовах децентралізації» (номер державної реєстрації 0120U105741). Внесок

автора дисертації полягає в обґрунтуванні інноваційних підходів до організації управлінського процесу розвитком соціальної інфраструктури сільських населених пунктів.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Обґрунтованість результатів та пропозицій, сформульованих Орбеєм В. В., підтверджується логічною завершеністю і достатньою аргументованістю виконаної дисертаційної роботи, апробацією основних наукових положень на 10 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Достовірність і обґрунтованість отриманих результатів забезпечується:

— використанням загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема, пошуково-бібліографічного, систематизації, узагальнення, наукометричного, змістовного, термінологічного, етимологічного, історичного, структурно-функціонального, системного та статистичного аналізу; абстрактно-логічного методу та методів конкретизації, моделювання, інтерпретації, SWOT-аналізу та GAP-аналізу;

— аналітичним опрацюванням чинної законодавчої і нормативно-правової бази України у сфері публічного управління соціальним розвитком та розвитком сільських територій, програмних документів органів влади України, офіційних матеріалів міністерств, публічних звітів міжнародних організацій, відкритих баз он-лайн даних європейського освітнього простору, монографій та наукових статей українських і зарубіжних авторів, матеріалів соціологічних та статистичних досліджень.

5. Основні наукові результати, одержані автором, та їх новизна.

Основні наукові результати та висновки дисертації пройшли апробацію під час міжнародних наукових конференцій та знайшли відображення в публікаціях у фахових та міжнародних наукових виданнях. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 19 наукових праць, серед яких: 1 публікація у

міжнародному виданні, яке входить до наукометричних баз Web of Science; 6 публікацій у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 2 публікації в інших наукових виданнях України; 10 праць – у матеріалах і тезах конференцій.

Дисертант отримав такі наукові результати.

1. *Уперше* розроблено та запропоновано концептуальну модель формування стратегії антикризового публічного управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій України, спрямованої на розроблення антикризових механізмів і заходів, що передбачають комплексне вирішення проблем внутрішнього характеру інфраструктурного розвитку, ефективне використання потенціалу сільської громади з метою підвищення якості життя селян, враховуючи прийняті на державному рівні соціальні стандарти, а кінцевим результатом стратегії виступає бажана структура сільської соціальної інфраструктури, що складається з двох функціональних блоків – соціокультурної інфраструктури та інфраструктури життєзабезпечення сільських територій, у складі яких в окремий блок виділено об'єкти критичної інфраструктури, які мають важливе значення для підтримки життєво важливих соціальних функцій території. Модель адаптовано до обласного рівня, в її основу покладено принцип територіально-просторового управління сільським розвитком та визначено алгоритм розробки і реалізації стратегії антикризового управління розвитком сільської соціальної інфраструктури, що складається з двох етапів – планування та реалізації.

2. *Удосконалено* методичний підхід до оцінювання рівня розвитку соціальної інфраструктури сільських територій, а саме щодо використання запропонованих алгоритму, який вказує на послідовність проведення цього процесу, та узагальненої системи статистичних показників забезпеченості селян об'єктами соціальної інфраструктури, у якій показники згруповані у два блоки – загальні (первинні, кількісні) та розрахункові (нормовані та зведені).

3. *Удосконалено* змістовно-понятійний апарат науки публічного управління та адміністрування через уточнення сутнісного концепту поняття

«публічне управління соціальною інфраструктурою сільських територій», під яким слід розуміти цілеспрямовану діяльність органів публічного управління та інститутів громадянського суспільства, що спрямована на обслуговування потреб й інтересів населення, яке проживає у сільській місцевості, створення належних умов для їх розвитку та самореалізації, забезпечення гідного рівня життя людини.

4. *Удосконалено* підхід до використання методу GAP-аналізу в публічному управлінні сільськими територіями для виявлення прогалин у наявних інноваційних підходах (концепції «Безпечна громада», Zero waste; поліцейські станції, сектор електронних послуг та ін.), що використовуються в управлінському процесі в рамках стратегічних пріоритетів розвитку сільської соціальної інфраструктури, та розробки рекомендацій щодо їх вдосконалення.

5. *Дістали подальшого розвитку* виявлення, систематизація та узагальнення наукових праць з теми дослідження, здійснення їх змістовно-наукометричного аналізу, дозволило визначити основні тенденції, стан розробленості та рівень інтересу науковців до визначеної проблематики.

6. *Дістали подальшого розвитку* аналіз сучасного стану складових сільської соціальної інфраструктури в Україні, що дозволив виявити основні тенденції її розвитку, та визначити суттєві виклики, що постали перед країною за останнє десятиріччя та які негативно вплинули на інфраструктурний розвиток.

7. *Дістали подальшого розвитку* узагальнення європейської практики здійснення публічного управління соціальною інфраструктурою сільських територій, що дозволило окреслити перспективи їх упровадження в Україні з урахуванням її євроінтеграційних прагнень.

8. *Дістали подальшого розвитку* обґрунтування необхідності застосування методу SWOT-аналізу в публічному управлінні як передумову антикризового управління розвитком та відновленням сільської соціальної інфраструктури.

6. Практичне значення одержаних результатів.

Цінність наукових результатів полягає у визначенні теоретичних

положень, формуванні методичних підходів та практичних рекомендацій щодо вдосконалення публічного управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій України та можливості їхнього застосування в діяльності органів публічної влади, що сприятиме сталому розвитку Української держави та її сільських територій.

Наукові висновки та теоретичні положення дисертаційного дослідження доведено до рівня конкретних пропозицій і практичних рекомендацій для використання у галузі публічного управління та адміністрування.

Результати дисертаційного дослідження Оробця В. В. були впроваджені в Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської військової адміністрації (довідка № 06.01-13/2783 від 20.12.2023 р.); Дергачівської міської територіальної громади Харківської області (довідка № 3266-02/03-31 від 13.12.2023 р.); Громадської організації «Комітет регіонального розвитку» (довідка № 1/07-12 від 07.12.2023 р.).

7. Дотримання академічної доброчесності.

За результатами аналізу дисертаційної роботи та публікацій автора порушення академічної доброчесності не виявлено. Елементи фальсифікації чи фабрикації тексту в роботі відсутні.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Як на наш погляд, є певні важливі аспекти, які в роботі здобувача залишились, або за межами уваги, або поза межами тексту дисертаційної роботи.

1. Визначення сільських територій, яке надає у своїй роботі здобувач, лише підтверджує те визначення, що зазначено в енциклопедичних виданнях. Однак, є певні проблеми щодо меж цих територій. Як саме автор визначає межі сільських територій – у межах населеного пункту, адміністративного органу, району?

2. На рис. 1.3. у «Бажаній структурі соціальної інфраструктури сільських територій» (с. 61) визначено окремо об'єкти критичної інфраструктури. Однак, з

рисунок не зрозуміло, до чого вони відносяться, з чим пов'язані або яке їх підпорядкування і роль.

3. На рис. 1.4 представлена «Узагальнена система статистичних показників забезпеченості селян об'єктами соціальної інфраструктури» (с. 78). Однак, у тексті роботи інтегральні показники, які зазначені на рисунку, на жаль, не розписані та не наведені відповідні формули. Отже, система є і вона не погана, але як сільським територіальним громадам її використовувати на практиці без додаткових роз'яснень, залишається питанням.

4. У роботі не наведено диференціацію потреб у забезпеченні соціальними послугами сільських мешканців, також немає диференціації самих населених пунктів. Усе ж таки сільські населені пункти і потреби їх мешканців відрізняються залежно від розмірів населених пунктів, наявних складових економічного потенціалу, стану соціальної інфраструктури, обсягів і результатів економічної діяльності на цій території та ін..

Проте зазначені зауваження не впливають на якість результатів дисертаційної роботи і обґрунтованість наведених здобувачем висновків.

9. Загальні висновки щодо дисертаційної роботи.

Дисертація Оробея Віктора Вікторовича «Публічне управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій України», представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування» є актуальною, завершеною науковою працею, що виконана на належному науково-теоретичному рівні з логічним та доступно викладеним матеріалом.

У роботі вирішено важливе наукове завдання, яке полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад і розробленні практичних рекомендацій з удосконалення публічного управління соціальною інфраструктурою сільських територій України.

Здобувач Оробей Віктор Вікторович заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний рецензент,
кандидат наук з державного
управління, доцент, доцент кафедри
економічної політики та менеджменту
ННІ «Інститут державного управління»
Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна

Валерій БАБАЄВ

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 08:21:21 22.05.2024

Назва файлу з підписом: Рецензія_Бабаєв В.pdf
Розмір файлу з підписом: 306.6 КБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: Рецензія_Бабаєв В.pdf
Розмір файлу без підпису: 272.7 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: БАБАЄВ ВАЛЕРІЙ ЮРІЙОВИЧ

П.І.Б.: БАБАЄВ ВАЛЕРІЙ ЮРІЙОВИЧ

Країна: Україна

РНОКПП: 2890517296

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 08:21:17 22.05.2024

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F04000000605F580198AF0505

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підписаний PDF-файл (PAdES)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (PAdES-B-LT)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2024.04.15 13:00

Голові разової
спеціалізованої вченої ради
Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна
професору Наталії СТАТІВЦІ
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022

Відгук

офіційного опонента, професора кафедри регіонального та місцевого розвитку Інституту адміністрування, державного управління та професійного розвитку Національного університету «Львівська політехніка», доктора економічних наук, професора Матвіїшина Євгена Григоровича на дисертаційну роботу Оробея Віктора Вікторовича «Публічне управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій України», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування»

1. Обґрунтування вибору теми дослідження. Актуальність теми дисертації Оробея Віктора Вікторовича зумовлена необхідністю вирішення важливого для українського суспільства завдання – збереження та розвитку сільських територій. Власне соціальна інфраструктура забезпечує доступ до основних послуг сільського населення. Наявність шкіл, медичних установ, культурних закладів, спортивних об'єктів і доступ до соціальних послуг є необхідною умовою забезпечення належної якості освіти, охорони здоров'я та загального благополуччя сільського населення. Крім того, належний розвиток соціальної інфраструктури підвищує привабливість конкретних сільських територій для життя та бізнесу, що може сприяти їхньому економічному розвитку. Роль публічного управління для розвитку соціальної інфраструктури сільських територій полягає в координації, плануванні та забезпеченні доступу до необхідних соціальних послуг для мешканців. Зокрема, органи державної влади й органи місцевого самоврядування повинні здійснювати постійний

моніторинг та оцінку функціонування соціальної інфраструктури з метою виявлення проблем і вдосконалення надання послуг. Вони також мають співпрацювати з громадськістю, приватним сектором і міжнародними організаціями для ефективної реалізації проектів з розвитку соціальної інфраструктури. При цьому важливу роль відіграє також активна участь місцевих громад у процесах прийняття рішень щодо розвитку соціальної інфраструктури, враховуючи їхні потреби та побажання. Відповідна політика потребує розробки і формування комплексних заходів на державному, регіональному та місцевому рівнях. Саме тому дисертаційна робота Орбея Віктора Вікторовича, що присвячена обґрунтуванню теоретичних засад і розробленню практичних рекомендацій з удосконалення публічного управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій України, є своєчасною та актуальною.

2. Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому і оформлення.

Дисертація складається з анотацій, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і п'яти додатків. Загальний обсяг роботи становить 281 сторінку друкованого тексту: 185 сторінок основного тексту, 8 таблиць, 10 рисунків, списку використаних джерел з 327 найменувань.

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено стан її наукової розробки, розкрито зв'язок з науково-дослідними роботами, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, наукову новизну та практичне значення результатів, наведено відомості про їх апробацію.

У *першому розділі* визначено ступінь наукової розробленості теми дослідження, розглянуто соціальну інфраструктуру сільських територій як об'єкт публічного управління, запропоновано вдосконалення змістовно-понятійного апарату науки публічного управління та адміністрування через уточнення сутнісного концепту поняття «публічне управління соціальною інфраструктурою сільських територій», визначено та запропоновано вдосконалення методичних підходів до оцінювання розвитку соціальної

інфраструктури сільських територій.

У *другому розділі* проведено аналіз вітчизняної та європейської практики здійснення публічного управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій; проаналізовано правові акти, що визначають основні питання публічного управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій України. Виділено основні тенденції та проблеми у розвитку складових сільської соціальної інфраструктури (освіті, культурі, фізичній культурі і спорті, охороні здоров'я, житлово-комунальному господарстві, соціальному забезпеченні, транспортному обслуговуванні, інфраструктурі зв'язку та управлінні). Узагальнено європейську практику здійснення публічного управління соціальною інфраструктурою сільських територій, окреслено перспективи їх упровадження в Україні з урахуванням її євроінтеграційних прагнень.

У *третьому розділі* запропоновано концептуальну модель формування стратегії антикризового управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій, адаптовану до обласного рівня управління. Обґрунтовано необхідність і можливість використання методів SWOT-аналізу та GAP-аналізу в публічному управлінні розвитком соціальної інфраструктури сільських територій України.

Висновки за результатами виконання дисертаційної роботи підкреслюють наукову новизну та практичну цінність проведених досліджень.

Список використаних джерел свідчить про те, що під час роботи було проаналізовано сучасні результати наукових досліджень.

Дисертація є завершеною науковою працею, а її оформлення відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44) та наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

3. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дослідження виконано в межах наукової теми Навчально-наукового інституту «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна «Реалізація державної соціальної політики органами місцевого самоврядування в умовах децентралізації» (номер державної реєстрації 0120U105741). У межах наукового дослідження автором обґрунтовано інноваційні підходи до організації управлінського процесу розвитком соціальної інфраструктури сільських населених пунктів.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації дисертаційної роботи мають високий рівень обґрунтованості, що впливає з проведеного здобувачем огляду різноманітних джерел за темою дослідження, аналізу відповідної статистичної та фактологічної інформації. Автор ґрунтовно ознайомився з дослідженнями інших науковців, зокрема у списку використаних джерел є багато зарубіжних публікацій (англійською і польською мовами), і визначив напрям своєї дисертації. На цій основі визначено завдання, які орієнтовані на досягнення мети дослідження. Результати розкрито у відповідних розділах і висновках. Підтвердженням достовірності результатів є також їх апробація на науковому конгресі і науково-практичних конференціях. Зміст і структура дисертації відзначаються системністю, логічною послідовністю розкриття заявленої теми та внутрішньою єдністю розділів і підрозділів, всебічністю розгляду досліджуваної предметної галузі. Застосування сукупності методів досліджень дало автору змогу зробити досить обґрунтовані висновки та аргументовані практичні рекомендації щодо удосконалення публічного управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій.

5. Основні наукові результати, одержані автором, та їх новизна.

Основні наукові результати та висновки дисертації пройшли апробацію під час міжнародних наукових конференцій і знайшли відображення в публікаціях у фахових і міжнародних наукових виданнях. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 19 наукових праць, серед яких: 1 публікація у міжнародному виданні, яке входить до наукометричної бази Web of Science; 6 публікацій у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 2 публікації в інших наукових виданнях України; 10 праць – у матеріалах і тезах конференцій.

Застосування загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, комплексний аналіз та оцінка стану розвитку соціальної інфраструктури сільських територій в Україні, європейського досвіду забезпечення соціально-інфраструктурного розвитку сільських територій, визначення інструментів впливу публічного управління на добробут сільського населення, обґрунтування необхідності антикризового управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій в Україні забезпечують високий ступінь достовірності результатів досліджень і їхню теоретичну цінність.

Зокрема заслуговують на увагу положення, які розкривають теоретичне підґрунтя дослідження у першому розділі «Теоретико-методичні основи дослідження публічного управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій». Зокрема автор розкрив зміст публічного управління соціальною інфраструктурою сільських територій як цілеспрямовану діяльність органів публічного управління та інститутів громадянського суспільства, що спрямована на обслуговування потреб й інтересів населення, яке проживає у сільській місцевості, створення належних умов для їх розвитку та самореалізації, забезпечення гідного рівня життя людини (с. 66). Автор систематизував методи оцінки рівня задоволення матеріальних і духовних потреб людини, стану їх добробуту, використовуючи такі підходи: за ступенем складності та множинності актів процесу – методи диференціальної та комплексної оцінки; відповідно до характеру суб'єкта для прямого розрахунку

економічної ефективності – з позицій економічної ефективності для виробника послуг та окремо для споживача послуг; за характером параметрів і методики їх оцінки – розрахункові (математичного моделювання, метрологічні, ймовірносно-статистичні) та експертні (соціологічні, органолептичні) методи (с. 73-74). Автором внесено ясність у використання термінів: сільський туризм, екологічний (зелений) туризм, агротуризм (с. 189-190).

Перевагою дисертації є виконана в межах розділу «Вітчизняна та європейська практика здійснення публічного управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій» систематизація законодавства України, що регулює суспільні відносини в галузях соціальної інфраструктури сільських територій, і відповідні висновки за її результатами (с. 96-100 та додаток Г, табл. Г.2). У тому ж розділі виконано глибокий аналіз стану соціальної інфраструктури сільських територій у часовому та просторовому вимірах (підрозділ «Характеристика основних складових соціальної інфраструктури сільських територій України»).

Важливим науковим результатом, який має важливе практичне значення, є розробка у межах третього розділу дисертації концептуальної моделі формування стратегії антикризового публічного управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій України, яка охоплює блоки соціокультурної інфраструктури та інфраструктури життєзабезпечення сільських територій, зокрема критичної інфраструктури (с. 149-157). Крім того, автор розвинув інноваційні підходи до організації управлінського процесу розвитком соціальної інфраструктури сільських територій, зокрема на основі використання GAP-аналізу для вибору стратегічних напрямів інноваційного розвитку сільських територій (с. 179-183, додаток Д, табл. Д.5), а також обґрунтував необхідність застосування методу SWOT-аналізу в публічному управлінні в межах антикризового управління розвитком і відновленням сільської соціальної інфраструктури, зокрема для визначення найбільш ймовірних можливостей і ризиків з погляду подальшого розвитку комплексної інфраструктурної системи життєзабезпечення сільських територій (с. 165-177,

додаток Д, табл. Д.4).

Положення та висновки, що виносяться на захист, мають суттєву наукову новизну:

– запропоновано концептуальну модель формування стратегії антикризового публічного управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій України, яка охоплює блоки соціокультурної інфраструктури та інфраструктури життєзабезпечення сільських територій, зокрема критичної інфраструктури, на основі принципу територіально-просторового управління сільським розвитком;

– вдосконалено підхід до проведення оцінювання рівня розвитку соціальної інфраструктури сільських територій на основі використання системи статистичних показників забезпеченості селян об'єктами соціальної інфраструктури, в якій показники згруповані у два блоки – загальні та розрахункові;

– уточнено сутнісний концепт поняття «публічне управління соціальною інфраструктурою сільських територій» як цілеспрямовану діяльність органів публічного управління та інститутів громадянського суспільства, що спрямована на обслуговування потреб й інтересів населення, яке проживає у сільській місцевості, створення належних умов для їх розвитку та самореалізації, забезпечення гідного рівня життя людини;

– розвинуто інноваційні підходи до організації управлінського процесу розвитком соціальної інфраструктури сільських територій, що базуються на: принципах управління сектором віртуальних послуг; використанні методу GAP-аналізу для вибору стратегічних напрямів інноваційного розвитку сільських територій; створенні поліцейських станцій у сільських населених пунктах тощо;

– запропоновано розглядати соціальну інфраструктуру сільських територій у двох її значеннях: у широкому (як складову самостійної соціальної сфери) та у вузькому (як матеріальну базу соціальної сфери, що спрямована на реалізацію завдань цієї сфери), що дає змогу чітко розподілити інфраструктурні

елементи за їх значенням і функціями, які вони виконують, і виявити необхідний мінімум структурних складових та запропонувати бажану структуру сільської соціальної інфраструктури;

– обґрунтовано необхідність застосування методу SWOT-аналізу в публічному управлінні у межах антикризового управління розвитком і відновленням сільської соціальної інфраструктури, зокрема для визначення найбільш ймовірних можливостей і ризиків, які потребують концентрації зусиль місцевої влади для визначення перспективних напрямів щодо подальшого розвитку комплексної інфраструктурної системи життєзабезпечення сільських територій.

6. Практичне значення одержаних результатів. Практична значимість дослідження автора полягає у формуванні методичних підходів і практичних рекомендацій щодо вдосконалення публічного управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій України та можливості їхнього застосування в діяльності органів публічної влади.

Цінність висновків і результатів досліджень автора підтверджується довідками про впровадження, що видані органами державної влади, місцевого самоврядування та громадськими організаціями. Зокрема, результати дисертаційного дослідження Оробєя В. В. були впроваджені в роботі Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської військової адміністрації (довідка № 06.01-13/2783 від 20.12.2023 р.); Дергачівської міської територіальної громади Харківської області (довідка № 3266-02/03-31 від 13.12.2023 р.); Громадської організації «Комітет регіонального розвитку» (довідка № 1/07-12 від 07.12.2023 р.).

7. Дотримання академічної доброчесності. За результатами аналізу дисертаційної роботи та публікацій автора порушення академічної доброчесності не виявлено. Елементи фальсифікації чи фабрикації тексту в роботі відсутні.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. До змісту дисертаційної роботи є низка зауважень і дискусійних положень.

1. У підрозділі 2.2 (табл. 2.2) інформацію про стан збезпеченості сільських населених пунктів водою та газом наведено за даними 2001-2014 років; графічні дані про культурну інфраструктуру (рис. 2.3 і 2.4) – станом на 2017 рік. Це робить дослідження надто ретроспективним.

2. У різних місцях дисертації вживаються не однакові словосполучення: «антикризове публічне управління розвитком соціальної інфраструктури» й «антикризове управління розвитком соціальної інфраструктури»; «соціальна інфраструктура сільських територій» і «сільська соціальна інфраструктура».

3. У Вступі не узгоджено відмінки у переліку прізвищ науковців. Багатьох нема у Списку використаних джерел, а деяких навпаки – у Вступі не названо, хоча їхні праці з проблематики соціальної інфраструктури є в Списку використаних джерел: Андрющенко А. М., Антонов А. В., Бенівська Л., Богуш Л. Г., Бойченко В. С. (чотири праці), Кириченко С. О., Мудрак Р. П., Немець Л. М. Кобилін П. О., Сегіда К. Ю., Новіков В. М. (чотири праці), Шпик Н., Панасюк В. М. (багато праць).

4. У пункті новизни «уперше» є незначна невідповідність: на початку йдеться, що «розроблено та запропоновано концептуальну модель формування стратегії антикризового публічного управління...», а наприкінці – що «визначено алгоритм розробки і реалізації стратегії антикризового управління». Можливо, доцільно було б наприкінці дати «алгоритм реалізації» або ж додати «... для конкретного населеного пункту або територіальної громади», відповідно змінивши підпис рис. 3.1.

5. У тексті дисертації є описки, наприклад: «... використання запропонованих алгоритму ...», «Ії підфункції: ...», «... внаслідок діє національної програми ...» тощо.

6. Вважаю, що в дисертації не потрібно вживати висловів на кшталт: «Хотілось би зауважити», «Слід зазначити».

7. У Списку використаних джерел не згадано стратегічного документа – Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30 вересня 2019 року №722/2019, який містить важливі положення, що стосуються теми дисертації.

9. Загальні висновки щодо дисертаційної роботи. Дисертація Оробея Віктора Вікторовича «Публічне управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій України», представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування» є актуальною, завершеною науковою працею, що виконана на належному науково-теоретичному рівні з логічно- та доступно-викладеним матеріалом. У роботі вирішено важливе наукове завдання, яке полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад і розробленні практичних рекомендацій з удосконалення публічного управління соціальною інфраструктурою сільських територій України.

Здобувач Оробей Віктор Вікторович заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри регіонального та
місцевого розвитку Інституту
адміністрування, державного
управління та професійного розвитку
Національного університету
«Львівська політехніка»

Євген МАТВІШИН

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 14:59:40 27.05.2024

Назва файлу з підписом: Матвіїшин_відгук_опон_без_печатки.pdf.xml
Розмір файлу з підписом: 16.8 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Матвіїшин_відгук_опон_без_печатки.pdf
Розмір файлу без підпису: 189.1 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: МАТВІІШИН ЄВГЕН ГРИГОРОВИЧ

П.І.Б.: МАТВІІШИН ЄВГЕН ГРИГОРОВИЧ

Країна: Україна

РНОКПП: 2287914871

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 14:58:23
27.05.2024

Сертифікат виданий: АЦСК АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

Серійний номер: 248197DDFAB977E50400000036191301176A4D04

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в окремих файлах (XAdES detached)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2024.04.15 13:00

Голові разової
спеціалізованої вченої ради
Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна
професору Наталії СТАТІВЦІ
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022

Відгук

офіційного опонента, професора кафедри публічного управління та адміністрування Національного авіаційного університету, доктора наук з державного управління, професора Гоголь Тетяни Василівни на дисертаційну роботу Оробця Віктора Вікторовича «Публічне управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій України», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування»

1. Обґрунтування вибору теми дослідження.

Характерним для соціально-економічного розвитку України на початку 1990-х рр. був перехід на соціально-орієнтовану ринкову економіку. Основними завданнями державотворення передбачалось досягнення високих показників соціальних критеріїв на тлі ринкових трансформацій та значної ролі державного регулювання. Певною мірою це стосувалось і розвитку національної аграрної сфери, де проблема змін чи не в першу чергу акцентувалась на оцінці стану сільської місцевості, або того, що змістовно у подальшому отримало ідентифікацію як сільські території України.

Незважаючи на те, що проблематика розвитку сільських територій була якоюсь мірою закладена в усі змістовні платформи відомих політичних інституцій, у тому числі останніх трендів децентралізації, разом з тим, проблема залишилась невирішеною – соціально-економічний стан сільських територій України характеризується переважно як кризовий, депресивний. Крім того, під

час повномасштабного вторгнення російських військ на територію України найбільше постраждали саме сільські території, прифронтові та прикордонні, які взагалі стираються з лиця землі ворогом, руйнується соціальна інфраструктура села, тобто значні території стають практично непридатними для проживання. І ці обставини обумовлюють зростання уваги до пошуку дієвих стратегій, інструментарію, ресурсів, філософії менеджменту соціального розвитку сільських територій. У цьому зв'язку, дисертаційне дослідження Оробея Віктора Вікторовича є досить актуальним та значимим для науки й практики публічного управління та адміністрування відповідного розвитку.

2. Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому і оформлення.

Дисертація Оробея В. В. має чітку структуру – складається з анотацій, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (327 найменувань) і п'яти додатків, викладених на 42 сторінках. Обсяг дисертації – 281 сторінка друкованого тексту, з них основний текст дослідження викладено на 185 сторінках. Робота містить 8 таблиць і 10 рисунків.

Зокрема, у *вступі* обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено стан її наукової розробки, розкрито зв'язок з науково-дослідними роботами, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, подано принципіві теоретико-методичні підходи і вказано наукові методи, застосовані в дисертації. Також визначено наукову новизну, теоретичне та практичне значення одержаних результатів.

У *Розділі 1* автор визначає ступінь наукової розробленості теми дослідження, розглядає соціальну інфраструктуру сільських територій як об'єкт публічного управління, узагальнює існуючі методичні підходи до оцінювання розвитку соціальної інфраструктури сільських територій. Як результат, в роботі пропонується вдосконалення змістовно-понятійного апарату науки публічного управління та адміністрування через уточнення сутнісного концепту поняття «публічне управління соціальною інфраструктурою сільських територій», а також удосконалення методичних підходів до оцінювання розвитку соціальної інфраструктури сільських територій.

У *Розділі 2* дисертант аналізує правові акти, що визначають основні питання публічного управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій України; узагальнює вітчизняну практику здійснення публічного управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій. Це дозволяє автору роботи зробити висновки щодо основних тенденцій та проблем, що існують у розвитку соціальної інфраструктури сільських територій, а саме у таких сферах, як освіті, охороні здоров'я, культурі та спорті, житлово-комунальному господарстві, соціальному забезпеченні та ін. Узагальнення європейської практики здійснення публічного управління соціальною інфраструктурою сільських територій, дозволяє окреслити перспективи впровадження цього досвіду в Україні з урахуванням її євроінтеграційних прагнень.

У *Розділі 3* Оробей В. В. пропонує власне бачення концептуальної моделі формування стратегії антикризового управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій та обґрунтовує доцільність її використання. Автор зазначає, що модель адаптовану до обласного рівня управління. Також в розділі обґрунтовано доцільність використання методів SWOT та GAP-аналізу в практиці публічного управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій України.

Висновки за результатами виконання дисертаційної роботи підкреслюють наукову новизну та практичну цінність проведених досліджень.

Список використаних джерел свідчить про те, що під час роботи було проаналізовано сучасні результати наукових досліджень.

Дисертація є завершеною науковою працею, а її оформлення відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44), та наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

3. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація виконувалась у Навчально-науковому інституті «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна та є складовою частиною теми науково-дослідної роботи «Реалізація державної соціальної політики органами місцевого самоврядування в умовах децентралізації» (номер державної реєстрації 0120U105741). Внесок автора дисертації – обґрунтування інноваційних підходів до організації управлінського процесу розвитком соціальної інфраструктури сільських населених пунктів.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Основні наукові положення дисертаційного дослідження Оробця В. В. висвітлено в наукових публікаціях у наукових виданнях України та зарубіжжя з 2021 по 2023 рр.

Відчутно, що здобувач вільно володіє теоретичними позиціями вирішення визначеної в роботі проблеми і методами її дослідження. Зокрема, в роботі використано широкий спектр загальнонаукових і спеціальних методів дослідження (систематизації, узагальнення, пошуково-бібліографічний, наукометричний, змістовний, термінологічний, етимологічний, історичний, структурно-функціональний, системного та статистичного аналізу, абстрактно-логічний, конкретизації, моделювання, інтерпретації, SWOT та GAP-аналіз).

Основні положення та результати дисертації є науково обґрунтованими й достовірними, вони підтверджені аналізом достатньої кількості літературних джерел. Зміст дисертації охоплює всі ключові аспекти визначеної теми дослідження.

5. Основні наукові результати, одержані автором, та їх новизна.

Основні наукові результати та висновки дисертації пройшли апробацію під час міжнародних наукових конференцій та знайшли відображення в публікаціях у фахових та міжнародних наукових виданнях. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 19 наукових праць, зокрема одн стаття у

міжнародному виданні, яке входить до наукометричних баз Web of Science; 6 статей у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 2 статі в інших наукових виданнях України; 10 тез доповідей.

Дисертант отримав такі наукові результати.

уперше:

— розроблено та запропоновано концептуальну модель формування стратегії антикризового публічного управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій України, спрямованої на розроблення антикризових механізмів і заходів, що передбачають комплексне вирішення проблем внутрішнього характеру інфраструктурного розвитку, ефективне використання потенціалу сільської громади з метою підвищення якості життя селян, враховуючи прийняті на державному рівні соціальні стандарти, а кінцевим результатом стратегії виступає бажана структура сільської соціальної інфраструктури, що складається з двох функціональних блоків – соціокультурної інфраструктури та інфраструктури життєзабезпечення сільських територій, у складі яких в окремий блок виділено об'єкти критичної інфраструктури, які мають важливе значення для підтримки життєво важливих соціальних функцій території. Модель адаптовано до обласного рівня, в її основу покладено принцип територіально-просторового управління сільським розвитком та визначено алгоритм розробки і реалізації стратегії антикризового управління розвитком сільської соціальної інфраструктури, що складається з двох етапів – планування та реалізації;

удосконалено:

— методичний підхід до оцінювання рівня розвитку соціальної інфраструктури сільських територій, а саме щодо використання запропонованих алгоритму, який вказує на послідовність проведення цього процесу, та узагальненої системи статистичних показників забезпеченості селян об'єктами соціальної інфраструктури, у якій показники згруповані у два блоки – загальні (первинні, кількісні) та розрахункові (нормовані та зведені);

— змістовно-понятійний апарат науки публічного управління та адміністрування через уточнення сутнісного концепту поняття «публічне управління соціальною інфраструктурою сільських територій», під яким слід розуміти цілеспрямовану діяльність органів публічного управління та інститутів громадянського суспільства, що спрямована на обслуговування потреб й інтересів населення, яке проживає у сільській місцевості, створення належних умов для їх розвитку та самореалізації, забезпечення гідного рівня життя людини;

— підхід до використання методу GAP-аналізу в публічному управлінні сільськими територіями для виявлення прогалин у наявних інноваційних підходах (концепції «Безпечна громада», Zero waste; поліцейські станції, сектор електронних послуг та ін.), що використовуються в управлінському процесі в рамках стратегічних пріоритетів розвитку сільської соціальної інфраструктури, та розробки рекомендацій щодо їх вдосконалення;

дістали подальшого розвитку:

— виявлення, систематизація та узагальнення наукових праць з теми дослідження, здійснення їх змістовно-наукометричного аналізу, дозволило визначити основні тенденції, стан розробленості та рівень інтересу науковців до визначеної проблематики. На підставі критичного огляду наявних літературних джерел пропонується розглядати соціальну інфраструктуру сільських територій у двох її значеннях: у широкому – як складову самостійної соціальної сфери та у вузькому – як матеріальну базу соціальної сфери, що спрямована на реалізацію завдань цієї сфери. Такий підхід дозволяє чітко розподілити інфраструктурні елементи за їх значенням і функціями, які вони виконують, та виявити життєво необхідний мінімум структурних складових й запропонувати бажану структуру сільської соціальної інфраструктури;

— аналіз сучасного стану складових сільської соціальної інфраструктури в Україні, що дозволив виявити основні тенденції її розвитку, та визначити суттєві виклики, що постали перед країною за останнє десятиріччя та які негативно вплинули на інфраструктурний розвиток: окупація російськими

військами частини східної та південної української території, що спричинило внаслідок внутрішньої міграції появу нових категорій населення, які потребують додаткового соціального захисту; введення карантинних обмежень в Україні у зв'язку з поширення коронавірусної хвороби COVID-19, що суттєво змінили роботу більшості складових соціальної інфраструктури (освіти, культури, охорони здоров'я, торгівлі, транспортного обслуговування), знизила якість надання послуг; повномасштабна російська агресія проти України, що значно вплинула на обмеження доступу до базових потреб людини, несе загрозу її життю і здоров'ю, спричиняє значні інфраструктурні руйнування соціального значення та спровокувала появу нової масштабної міграційної хвилі українців;

— узагальнення європейської практики здійснення публічного управління соціальною інфраструктурою сільських територій, що дозволило окреслити перспективи їх упровадження в Україні з урахуванням її євроінтеграційних прагнень, а саме: використання різноманітних фондів, проєктів, програм та інших ініціатив ЄС, спрямованих на розвиток сільських територій та покращення життя селян; проведення політики щодо збалансованого сільського розвитку та впровадження в практику концепції «розумне село», в основу якої покладено використання сільською громадою інноваційних рішень і технологій для облаштування життя у своїх громадах; створення умов на рівні громад для диверсифікація виробництва сільських територій; вивчення досвіду Балканських країн та складання каталогу успішних практик відновлення соціальної інфраструктури, що зазнала значних масштабів руйнації через збройний конфлікт;

— обґрунтування необхідності застосування методу SWOT-аналізу в публічному управлінні як передумову антикризового управління розвитком та відновленням сільської соціальної інфраструктури. Переваги цього методу полягають не тільки у виявленні сильних і слабких сторін у розвитку кожного структурного елементу сільської соціальної інфраструктури, але і дає можливість визначити найбільш ймовірні можливості й ризики, які потребують концентрації зусиль місцевої влади для визначення перспективних напрямів

щодо подальшого її розвитку як комплексної інфраструктурної системи життєзабезпечення сільських територій.

6. Практичне значення одержаних результатів.

Цінність наукових результатів полягає у тому, що розроблені дисертантом теоретичні положення становлять методичну основу конкретних пропозицій щодо впровадження їх у практику публічного управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій в Україні. Окремі висновки та узагальнення можуть бути використані органами державної влади для визначення стратегічних цілей розвитку соціальної інфраструктури сільських територій під час кризових станів.

Теоретичні положення та практичні рекомендації дисертаційної роботи Оробея В. В. використано Департаментом економіки і міжнародних відносин Харківської військової адміністрації (довідка № 06.01-13/2783 від 20.12.2023 р.); Дергачівською міською територіальною громадою Харківської області (довідка № 3266-02/03-31 від 13.12.2023 р.); Громадською організацією «Комітет регіонального розвитку» (довідка № 1/07-12 від 07.12.2023 р.).

7. Дотримання академічної доброчесності.

За результатами аналізу дисертаційної роботи та публікацій автора порушення академічної доброчесності не виявлено. Елементи фальсифікації чи фабрикації тексту в роботі відсутні.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Проте, позитивна оцінка рецензованої роботи в цілому та її окремих положень не виключає можливості і необхідності висловити зауваження щодо позицій Оробея Віктора Вікторовича, які викликають сумніви чи потребують додаткової аргументації та звернути увагу на деякі зауваження та дискусійні положення.

1. Враховуючи аргументацію автора щодо занепаду українського села, сільської місцевості що супроводжується, поміж іншим й такими процесами, як демографічні (невпинне зменшення чисельності населення і сільських населених пунктів, міграція селян – відтік людських ресурсів з села), теоретичне та

практичне спрямування роботи доповнили би пропозиції формування суб'єктами публічного управління шляхів та заходів, з метою подолання таких негативних тенденцій.

2. Усе більшої актуальності набуває територіальний аспект розвитку сільських поселень, у контексті якого доцільним є визначення опорних центрів економічного розвитку та зони їхнього впливу на прилеглі поселення з урахуванням віддаленості населених пунктів один від одного з метою мінімізації витрат населення на отримання соціальних послуг. Дисертаційне дослідження значно би виграло від визначення наявності центрів економічного розвитку і ринків збуту сільськогосподарської продукції у таких центрах, та обґрунтування класифікації сільських територій з урахуванням віддаленості населених пунктів від міської забудови задля покращення ресурсного забезпечення соціальної інфраструктури сільських територій.

3. Видається доцільним, що в антикризовій стратегії публічного управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій (п. 3.1) потрібно було виділити першочергові заходи, що пропонуються, стосовно різних сільських територій за різними критеріями, наприклад, наближення сільського населеного пункту до великого міста, ступінь пошкодження внаслідок війни, віддаленість від західного кордону, щільність сільського населення та ін.

4. В розділі 3.2 дисертації «Метод SWOT-аналізу як передумова формування стратегії антикризового публічного управління розвитком сільської соціальної інфраструктури» виокремлено елементи SWOT-аналізу, однак наведений матеріал має радше описовий, аніж прикладний характер. Разом з тим, на його основі, автором не подано обґрунтування вибору верхніх і нижніх часових проміжків реалізації цілей у формуванні концептуальної моделі стратегії антикризового управління розвитком сільської соціальної інфраструктури. Вважаю, що дослідженню цього аспекту має бути приділена додаткова увага у майбутньому.

Водночас, зазначені зауваження істотно не впливають на цілісну оцінку дисертаційного дослідження з точки зору її цінності для науки і практики, не

змінюють позитивну оцінку дисертації, її новизну та вагомість отриманих результатів. Вказані зауваження в цілому не носять принципового характеру, є дискусійними за суттю та, врешті-решт, сприятимуть започаткуванню наукової дискусії впродовж публічного захисту дисертації.

9. Загальні висновки щодо дисертаційної роботи.

Дисертація Оробея Віктора Вікторовича «Публічне управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій України», представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування» є актуальною, завершеною науковою працею, що виконана на належному науково-теоретичному рівні, з логічно та доступно викладеним матеріалом. Робота достатньо повно відображає сутність нового вирішення сформульованого наукового завдання, яке полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад і розробленні практичних рекомендацій з удосконалення публічного управління соціальною інфраструктурою сільських територій України.

Здобувач Оробей Віктор Вікторович заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент,
доктор наук з державного управління,
професор, професор кафедри публічного
управління та адміністрування
Національного авіаційного університету

Тетяна ГОГОЛЬ

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 20:07:30 23.05.2024

Назва файлу з підписом: Відгук_опонента_Гоголь Т.В_docx.pdf.p7s
Розмір файлу з підписом: 17.3 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Відгук_опонента_Гоголь Т.В_docx.pdf
Розмір файлу без підпису: 157.4 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ГОГОЛЬ ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА

П.І.Б.: ГОГОЛЬ ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА

Країна: Україна

РНОКПП: 2669117023

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 20:07:26
23.05.2024

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F0400000095C25201C5A6EB04

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в окремих файлах (CAAdES detached)

Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAAdES-X Long)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2024.04.15 13:00

Голові разової
спеціалізованої вченої ради
Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна
професору Наталії СТАТІВЦІ
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022

Відгук

офіційного опонента, в.о. завідувача кафедри публічного управління, менеджменту інноваційної діяльності та дорадництва Національного університету біоресурсів і природокористування України, доктора наук з державного управління, доцента Приліпка Сергія Михайловича на дисертаційну роботу Оробея Віктора Вікторовича «Публічне управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій України», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування»

1. Обґрунтування вибору теми дослідження. Аграрне виробництво є унікальним джерелом задоволення потреби населення в продуктах харчування, в той час, як сільське господарство є основою сільського укладу життя, збереження національних традицій, забезпечення моральних засад українського народу. Це визначає важливість особливого ставлення суспільства до сільського господарства та сільського способу життя. Стале функціонування та успішний розвиток сільського господарства неможливі без відповідних ресурсів, особливе місце серед яких займають трудові ресурси та стан соціальної інфраструктури, що забезпечує гідне життя людей.

На жаль, стан соціальної інфраструктури сільських територій сьогодні можна оцінити як критичний. При чому внаслідок війни незадовільні соціальні умови українського села продовжують погіршуватися. Закриваються дитячі садки і школи, зруйнована система сільської професійно-технічної освіти,

скорочується число медичних установ, організацій культури і надання побутових послуг, у незадовільному стані знаходяться об'єкти спорту та дозвілля, руйнуються система сільського капітального будівництва та об'єкти критичної інфраструктури. Сучасні умови та якість життя в сільській місцевості не сприяють закріпленню населення і залученню фахівців в аграрне виробництво. У зв'язку з цим питання сталого розвитку соціальної інфраструктури сільських територій України набувають сьогодні надзвичайної актуальності.

2. Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому і оформлення.

Дисертаційна робота складається з анотацій, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Структура дисертації Оробця Віктора Вікторовича не викликає заперечень. Виклад змісту дослідження логічний і послідовний.

У вступі проведено обґрунтування актуальності теми дисертаційної роботи, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, використані для цього наукові методи, розкрито наукову новизну та практичну значущість отриманих результатів дисертації, зазначено особистий внесок здобувача при виконанні дослідження, наведено перелік наукових публікацій автора за темою дисертації, подано відомості щодо апробації отриманих результатів та їх впровадження в освітній процес, наукову та практичну діяльність, встановлено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

У першому розділі визначено ступінь наукової розробленості теми дослідження, розглянуто соціальну інфраструктуру сільських територій як об'єкт публічного управління, запропоновано вдосконалення змістовно-понятійного апарату науки публічного управління та адміністрування через уточнення сутнісного концепту поняття «публічне управління соціальною інфраструктурою сільських територій», визначено та запропоновано вдосконалення методичних підходів до оцінювання розвитку соціальної інфраструктури сільських територій.

У другому розділі проведено аналіз вітчизняної практики здійснення публічного управління розвитком соціальної інфраструктури сільських

територій, виділено основні тенденції та проблеми у розвитку складових цієї інфраструктури. Узагальнено європейську практику здійснення публічного управління соціальною інфраструктурою сільських територій та окреслено перспективи упровадження цього досвіду в Україні.

У третьому розділі запропоновано концептуальну модель формування стратегії антикризового управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій. Обґрунтовано необхідність і можливість використання методів SWOT-аналізу та GAP-аналізу в публічному управлінні розвитком соціальної інфраструктури сільських територій України.

Висновки за результатами виконання дисертаційної роботи підкреслюють наукову новизну та практичну цінність проведених досліджень.

Список використаних джерел свідчить про те, що під час роботи було проаналізовано сучасні результати наукових досліджень.

Дисертація є завершеною науковою працею, а її оформлення відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44), та наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

3. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження є складовою частиною теми науково-дослідної роботи, що виконувалась у Навчально-науковому інституті «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, «Реалізація державної соціальної політики органами місцевого самоврядування в умовах децентралізації» (номер державної реєстрації 0120U105741). Автором дисертації обґрунтуванні інноваційні підходи до організації управлінського процесу розвитком соціальної інфраструктури сільських населених пунктів.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертаційна робота

Оробея В. В. містить суттєве напрацювання теоретичного матеріалу, достовірність і обґрунтованість якого базується на комплексному використанні сучасної бази методик досліджень, таких як систематизації, узагальнення, наукометричного, змістовного, термінологічного, етимологічного, історичного, структурно-функціонального, системного та статистичного аналізу, абстрактно-логічного методу та методів конкретизації, моделювання, інтерпретації, SWOT та GAP-аналізу.

До того ж достовірність і обґрунтованість наукових результатів та висновків дисертаційної роботи забезпечується достатнім рівнем апробації та високим рівнем наукових видань, у яких висвітлено результати дослідження.

Зазначене дозволяє стверджувати про достатню обґрунтованість наукових положень і висновків, сформульованих автором у дисертації.

5. Основні наукові результати, одержані автором, та їх новизна.

Результати дисертації оприлюднені на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, за результатами яких було опубліковано 10 тез доповідей. Результати дисертаційного дослідження висвітлено в таких наукових працях: 6 статей – у наукових фахових виданнях України; 1 стаття – у міжнародному періодичному виданні; 2 статті – в інших наукових виданнях України.

Дисертант отримав такі наукові результати.

– *вперше* розроблено та запропоновано концептуальну модель формування стратегії антикризового публічного управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій України, спрямованої на розроблення антикризових механізмів і заходів, що передбачають комплексне вирішення проблем внутрішнього характеру інфраструктурного розвитку, ефективне використання потенціалу сільської громади з метою підвищення якості життя селян, враховуючи прийняті на державному рівні соціальні стандарти, а кінцевим результатом стратегії виступає бажана структура сільської соціальної інфраструктури, що складається з двох функціональних блоків – соціокультурної інфраструктури та інфраструктури життєзабезпечення

сільських територій, у складі яких в окремий блок виділено об'єкти критичної інфраструктури, які мають важливе значення для підтримки життєво важливих соціальних функцій території. Модель адаптовано до обласного рівня, в її основу покладено принцип територіально-просторового управління сільським розвитком та визначено алгоритм розробки і реалізації стратегії антикризового управління розвитком сільської соціальної інфраструктури, що складається з двох етапів – планування та реалізації;

— *удосконалено* методичний підхід до оцінювання рівня розвитку соціальної інфраструктури сільських територій, а саме щодо використання запропонованих алгоритму, який вказує на послідовність проведення цього процесу, та узагальненої системи статистичних показників забезпеченості селян об'єктами соціальної інфраструктури, у якій показники згруповані у два блоки – загальні (первинні, кількісні) та розрахункові (нормовані та зведені);

— *удосконалено* змістовно-понятійний апарат науки публічного управління та адміністрування через уточнення сутнісного концепту поняття «публічне управління соціальною інфраструктурою сільських територій», під яким слід розуміти цілеспрямовану діяльність органів публічного управління та інститутів громадянського суспільства, що спрямована на обслуговування потреб й інтересів населення, яке проживає у сільській місцевості, створення належних умов для їх розвитку та самореалізації, забезпечення гідного рівня життя людини;

— *удосконалено* підхід до використання методу GAP-аналізу в публічному управлінні сільськими територіями для виявлення прогалин у наявних інноваційних підходах (концепції «Безпечна громада», Zero waste; поліцейські станції, сектор електронних послуг та ін.), що використовуються в управлінському процесі в рамках стратегічних пріоритетів розвитку сільської соціальної інфраструктури, та розробки рекомендацій щодо їх вдосконалення;

— *дістали подальшого розвитку* виявлення, систематизація та узагальнення наукових праць з теми дослідження, здійснення їх змістовно-наукометричного аналізу, дозволило визначити основні тенденції, стан

розробленості та рівень інтересу науковців до визначеної проблематики. На підставі критичного огляду наявних літературних джерел пропонується розглядати соціальну інфраструктуру сільських територій у двох її значеннях: у широкому – як складову самостійної соціальної сфери та у вузькому – як матеріальну базу соціальної сфери, що спрямована на реалізацію завдань цієї сфери. Такий підхід дозволяє чітко розподілити інфраструктурні елементи за їх значенням і функціями, які вони виконують, та виявити життєво необхідний мінімум структурних складових й запропонувати бажану структуру сільської соціальної інфраструктури;

— *дістали подальшого розвитку* аналіз сучасного стану складових сільської соціальної інфраструктури в Україні, що дозволив виявити основні тенденції її розвитку, та визначити суттєві виклики, що постали перед країною за останнє десятиріччя та які негативно вплинули на інфраструктурний розвиток: окупація російськими військами частини східної та південної української території, що спричинило внаслідок внутрішньої міграції появу нових категорій населення, які потребують додаткового соціального захисту; введення карантинних обмежень в Україні у зв'язку з поширення коронавірусної хвороби COVID-19, що суттєво змінили роботу більшості складових соціальної інфраструктури (освіти, культури, охорони здоров'я, торгівлі, транспортного обслуговування), знизила якість надання послуг; повномасштабна російська агресія проти України, що значно вплинула на обмеження доступу до базових потреб людини, несе загрозу її життю і здоров'ю, спричиняє значні інфраструктурні руйнування соціального значення та спровокувала появу нової масштабної міграційної хвилі українців;

— *дістали подальшого розвитку* узагальнення європейської практики здійснення публічного управління соціальною інфраструктурою сільських територій, що дозволило окреслити перспективи їх упровадження в Україні з урахуванням її євроінтеграційних прагнень, а саме: використання різноманітних фондів, проєктів, програм та інших ініціатив ЄС, спрямованих на розвиток сільських територій та покращення життя селян; проведення політики щодо

збалансованого сільського розвитку та впровадження в практику концепції «розумне село», в основу якої покладено використання сільською громадою інноваційних рішень і технологій для облаштування життя у своїх громадах; створення умов на рівні громад для диверсифікація виробництва сільських територій; вивчення досвіду Балканських країн та складання каталогу успішних практик відновлення соціальної інфраструктури, що зазнала значних масштабів руйнації через збройний конфлікт;

— *дістали подальшого розвитку* обґрунтування необхідності застосування методу SWOT-аналізу в публічному управлінні як передумову антикризового управління розвитком та відновленням сільської соціальної інфраструктури. Переваги цього методу полягають не тільки у виявленні сильних і слабких сторін у розвитку кожного структурного елементу сільської соціальної інфраструктури, але і дає можливість визначити найбільш ймовірні можливості й ризики, які потребують концентрації зусиль місцевої влади для визначення перспективних напрямів щодо подальшого її розвитку як комплексної інфраструктурної системи життєзабезпечення сільських територій.

6. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що окремі висновки та узагальнення можуть бути використані органами державної влади для визначення перспектив розвитку соціальної інфраструктури сільських територій в Україні, реалізації механізмів, інструментів при розробці антикризової стратегії публічного управління соціальним розвитком сільських територій на рівні територіальних громад. Наукові висновки та теоретичні положення дисертаційного дослідження фактично доведено до рівня конкретних пропозицій і практичних рекомендацій для використання у галузі публічного управління та адміністрування.

Теоретичні положення та практичні рекомендації дисертаційного дослідження Оробця В. В. використано:

— Департаментом економіки і міжнародних відносин Харківської військової адміністрації, зокрема в підготовці методичних матеріалів щодо формування стратегії антикризового управління розвитком сільської соціальної

інфраструктури в умовах воєнного стану, оголошеного в Україні;

— Дергачівською міською територіальною громадою Харківської області, зокрема знайшли застосування новаторські ідеї автора щодо застосування GAP-аналізу у публічному управлінні як методу вибору стратегічних напрямів інноваційного розвитку (інноваційних стратегій) сільських територіальних громад в роботі;

— Громадською організацією «Комітет регіонального розвитку» під час проведення тематичних тренінгів, присвячених розгляду методичних підходів до оцінювання рівня розвитку сільської соціальної інфраструктури.

7. Дотримання академічної доброчесності. За результатами аналізу дисертаційної роботи та публікацій автора порушення академічної доброчесності не виявлено. Елементи фальсифікації чи фабрикації тексту в роботі відсутні.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Як на наш погляд, є певні важливі аспекти, які в роботі здобувача залишились або за межами уваги, або поза межами тексту дисертаційної роботи.

1. У вступі під час проведення аналізу останніх досліджень і публікацій не визначено жодного зарубіжного науковця, який зробив свій внесок у розробку проблематики, визначеної в дисертаційному дослідженні.

2. Автором проаналізовано європейський досвід забезпечення соціально-інфраструктурного розвитку сільських територій (с. 122-137) та охоплено значну кількість країн, схожих за основними показниками розвитку з Україною. Варто було б, на нашу думку, окремо акцентувати увагу на тих напрямках європейської практики, які доцільно адаптувати в Україні та які дозволяють підвищити рівень добробуту сільського населення на даному етапі розвитку.

3. Автором вдало в роботі систематизовано спеціальні закони України, що регулюють суспільні відносини у галузях соціальної інфраструктури сільських територій (дод. Д, табл. Д.2) та зроблено відповідні висновки (с. 97-98), у тому числі щодо виявлених недоліків правових актів. Однак, поза увагою

автора залишилось питання розробки рекомендацій/пропозицій щодо вдосконалення наявних нормативно-правових документів, особливо в частині передачі ще більших повноважень місцевим органам влади в умовах оголошення воєнного стану в Україні.

9. Загальні висновки щодо дисертаційної роботи. Дисертація Оробей Віктора Вікторовича «Публічне управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій України», представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування» є актуальною, завершеною науковою працею, що виконана на належному науково-теоретичному рівні з логічно- та доступно-викладеним матеріалом. У роботі вирішено важливе наукове завдання, полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад і розробленні як практичних рекомендацій з удосконалення публічного управління соціальною інфраструктурою сільських територій України.

Здобувач Оробей Віктор Вікторович заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент,
доктор наук з державного управління,
доцент, в.о. завідувача кафедри
публічного управління, менеджменту
інноваційної діяльності та дорадництва
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

Сергій ПРИЛІПКО

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 18:38:21 24.05.2024

Назва файлу з підписом: Приліпко С.М._відгук опонента.pdf
Розмір файлу з підписом: 720.3 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Приліпко С.М._відгук опонента.pdf
Розмір файлу без підпису: 684.3 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ПРИЛІПКО СЕРГІЙ МИХАЙЛОВИЧ

П.І.Б.: ПРИЛІПКО СЕРГІЙ МИХАЙЛОВИЧ

Країна: Україна

РНОКПП: 2919409795

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 18:38:19 24.05.2024

Сертифікат виданий: АЦСК АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

Серійний номер: 248197DDFAB977E504000000F8DCCD00DF0D5004

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підписаний PDF-файл (PAdES)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (PAdES-B-LT)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2024.04.15 13:00